

رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ

سیرتِ بابا فرید

پیشکش: مجلس المدینۃ العلمیۃ (دعوت اسلامی)

ترجمو: ٹرانسلیشن ڈیپارٹمنٹ (دعوت اسلامی)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ڪتاب پڙهڻ جي دعا

ديني ڪتاب يا اسلامي سبق پڙهڻ کان پھريان هيٺ ڏنل دعا پڙھي
چڏيو **اِنْ شَاءَ اللہ** جيڪو ڪجهه پڙھندا ياد رھندو، دعا هي آھي:

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَاَنْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ
ترجمو: اي الله **عَزَّوَجَلَّ** اسان تي علم ۽ حڪمت جا دروازا کولي ڇڏ ۽ اسان تي
پنھنجي رحمت نازل فرما! اي عظمت ۽ بزرگي وارا!

(مستطرف ج 1 ص 40 دار الفڪر بيروت)

طالب غم
مدینہ
بقیہ
و
مغفرت

(نوٽ: اول آخر ھڪ ھڪ ڀيرو درود شريف پڙھي ڇڏيو)

رحمۃ اللہ علیہ

رسالہ جو نالو: سیرت بابا فرید
چاپو پھريون: ذو الحجۃ الحرام 1441ھ، آگسٽ 2020ع

تعداد:

چاپيندڙ: مڪتبۃ المدینہ عالمي مدني مرکز فيضانِ مدینہ باب المدینہ ڪراچي

مدني التجا: ڪنھن کي بہ هي ڪتاب ڇاپڻ جي اجازت ناھي

ڪتاب خريد ڪندڙ توجهہ فرمائڻ

ڪتاب جي ڇپائي ۾ ڪا وڏي خرابي هجي يا صفحا گهٽ هجن يا بائبنڊنگ
۾ اڳتي پوئتي ٿي ويا هجن ته مڪتبۃ المدینہ سان رابطو فرمايو.

شيخ طريقت، اميرِ اهل سنت، بانيء دعوت اسلامي، حضرت علام

دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

مولانا ابو بلال محمد الياس عطار قادري رضوي

جو اردو زبان ۾ رسالو

سيرتِ بابا فريد رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه

ترجمو پيشڪش

ٽرانسليشن ڊپارٽمنٽ (دعوت اسلامي) هن رسالي جو آسان سنڌي زبان ۾ ترجمي ڪرڻ جي وس آهر ڪوشش ڪئي آهي. جيڪڏهن ترجمي يا ڪمپوزنگ ۾ ڪٿي ڪا ڪمي بيشي نظر اچي ته ٽرانسليشن ڊپارٽمنٽ کي آگاه ڪري ثواب جا حقدار بڻجو.

رابطي جي لاءِ:

ٽرانسليشن ڊپارٽمنٽ (دعوت اسلامي) عالمي مدني مرڪز فيضان مدينه
محلہ سوداگران پراڻي سبزي منڊي باب المدينه ڪراچي

UAN: ☎ +92-21-111-25-26-92 – Ext. 7213

Email: ✉ translation@dawateislami.net

فهرست

سیرت بابا فرید رحمۃ اللہ علیہ

- 1..... درود شریف جي فضيلت
- 1..... نمازي بنائن جو عجيب طريقو
- 2..... تعارف
- 2..... تڻج شڪر چوڻ جو سبب
- 3..... نيڪ ماءُ جون برڪتون
- 4..... ملتان شريف آمد
- 4..... ڏاڙهونءَ جي هڪ دائي جو ڪمال
- 5..... جنتي دائو
- 5..... برڪت جو مطلب
- 6..... ٿاڻو ٽوڻي پيئڻ جا طبي فائدا
- 6..... مُريد ٿيڻ جو واقعو
- 9..... شيطان قابو نه ڪري سگهندو
- 10..... شهرت کان نفرت
- 10..... جادوتر جي توبه
- 12..... سجدن جي ڪثرت
- 12..... چار شيون
- 12..... مان جوڙڻ وارو آهيان
- 13..... هٿ ڇهن جي برڪت
- 14..... اميراهلسنت جي هٿ تي هڪ غير مسلم جو قبول اسلام
- 15..... اتباع شريعت جي تلقين
- 16..... آداب زندگي
- 17..... دل جي ڄالهم ڄاڻي ورتي
- 17..... بيهڪ جو طريقڪار
- 18..... سجدي جي حالت ۾ وصال شريف
- 18..... فرید الحق، حق سان وڃي مليا

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
آمَنَّا بِكَ يَا عَزُودُ يَا اللَّهُ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سیرت بابا فرید رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ

درود شریف جی فضیلت

اللہ پاک جی آخري نبي ﷺ ارشاد فرمایو: جنهن مون تي 100 ڀيرا درود پاڪ پڙهيو الله پاڪ ان جي ٻنهي اکين جي درميان لکي ڇڏيندو آهي ته هيءُ نفاق ۽ جهنم جي باه کان آزاد آهي ۽ اُن کي بروز قيامت شهيدن سان گڏ رکندو.

(معجم اوسط ج 5 ص 252 حديث: 7235 دارالكتب العلميه بيروت)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

نمازي بنائن جو عجيب طريقو

هڪڙي نيڪ گهراڻي جي شريف ۽ سعادت مند ٻار کي ڪنڊ ننڍپڻ کان ڏاڍي پسند هئي. اُن جي والده ابتداء ۾ جڏهن ان کي نماز جي ترغيب ڏني ته فرمايو: ”پٽ! نماز پڙهندو ڪر، هن سان الله پاڪ راضي ٿيندو آهي ۽ عبادت گذار ٻانهن کي انعامات سان نوازيندو آهي. تون نماز پڙهندين ته توکي ڪنڊ ملندي. اهو خوش نصيب ٻار جڏهن نماز ادا ڪندو هو ته ان جي والده مُصَلِّي جي هيٺيان ڪنڊ جي هڪ ٿيلهي رکي ڇڏيندي هئي. اهو ٻار پابندي سان نماز پڙهندو هو ۽ نماز کان پوءِ ڪنڊ جي صورت ۾ پنهنجي پسندیده شيءِ حاصل ڪندو هو. هڪ ڏينهن سندس امڙ کان ڪم ڪار ۾ مصروفيت سبب مُصَلِّي هيٺيان ڪنڊ رکڻ وسري وئي. جڏهن اهو ٻار نماز کان فارغ

ٿيو ته امڙ پڇيس: پٽ! ڪنڊ ملي؟ سعادتمند پٽ عرض ڪيو: جي ها! مون کي هر نماز کانپوءِ ڪنڊ ملي ويندي آهي. اهو ٻڌي سندس والده روئي ڏنو ۽ هن غيبي مدد تي دل ٿي دل ۾ الله پاڪ جو شڪر ادا

ڪيو. (محبوب الهي ص 52، فرید بک اسٽال لاهور، تذکرہ اولیاء پاکستان ج 1 ص 289، شبیر برادرز لاهور، جواہر فریدی ص 298، مکتبہ بابا فرید پاکیٽن)

پيارا پيارا اسلامي ڀائرو! ڇا اوهان ڄاڻو ٿا اهو سعادتمند ۽ خوشنصيب نمازي ”ٻار“ ڪير هو؟ اهو مشهور الله جو ولي سلسلہءِ عاليہ چشتیہ جو عظیم پیشوا حضرت سیدنا بابا فرید گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ هو.

تعارف

ڀاڻ رحمۃ اللہ علیہ 569 يا 571ھ بمطابق 1175ء ۾ ملتان جي ڳوٺ ”کٽوال“ ۾ پيدا ٿيا. (سیرت اولیاء، مترجم ص 159، لاهور، حیات گنج شکر ص 258، اڪبر بک سپلرز لاهور) ڀاڻ رحمۃ اللہ علیہ جو اصل نالو ”مسعود“ آهي جڏهن ته ”فرید الدین گنج شکر“ جي لقب سان مشهور آهن، ڀاڻ رحمۃ اللہ علیہ جو نسبي سلسلو جنتي صحابي امیر المؤمنین حضرت سیدنا عمر فاروق اعظم رضی اللہ عنہ سان وڃي ملي ٿو.

گنج شکر چوڻ جو سبب

ڀاڻ رحمۃ اللہ علیہ کي گنج شکر چوڻ جا ڪيئي سبب مشهور آهن جن مان ٻہ سبب ذڪر ڪجن ٿا! (1) ملفوظاتِ اعليٰ حضرت ۾ آهي: حضرت شیخ فرید الحق والدین گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ تي هڪ ڀيري 80 فاقا اچي چڪا هئا. نفس ”اَلْجُوعُ اَلْجُوعُ“ (هائِ بُک، هاءِ بُک) پڪاري رهيو هو، ان کي وندرائڻ لاءِ ڪجهه پٿر کڻي وات ۾ وڌائين. وات ۾ وجهندي ئي ڪنڊ ٿي ويا. جيڪي پٿر وات ۾ وجهندا هئا ڪنڊ

بطجي ويندا هئا انهيءَ ڪري پاڻ ﷺ ”گنج شڪر“ جي لقب سان مشهور ٿيا. (ملفوظاتِ اعليٰ حضرت ص 482، مڪتبه المدينه) (2) هڪ ڀيري ڪجهه بزنس مين (واپاري) اُنن تي ڪنڊ رکي وڃي رهيا هئا. پاڻ ﷺ انهن کان پڇيو: اُنن تي ڪهڙي شيءِ آهي؟ هڪ واپاري چيو: اُنن تي لوڻ رکيل آهي. پاڻ ﷺ فرمايو: اوهان چئو ٿا ته لوڻ ئي هوندو. جڏهن قافلو پنهنجي مقامي هنڌ پهتو ۽ سامان کوليو ته ان ۾ ڪنڊ جي بدران لوڻ نڪتو. اهو ڏسي واپاري سمجهي ويا ته هي اسان جي ڪوڙ ڳالهائڻ جي نحوست آهي، تنهنڪري پوئين پير موتيا ۽ پاڻ ﷺ جي بارگاه ۾ حاضر ٿيا ۽ عرض ڪيو: اسان کان غلطي ٿي وئي آهي، معافي ڏيو، دراصل اُنن تي لوڻ نه بلڪه ڪنڊ هئي. اهو ٻڌي پاڻ ﷺ فرمايو ته اوهان چئو ٿا ته ڪنڊ ئي هوندي، واپارين واپس اچي ڏٺو ته سڄو لوڻ ڪنڊ ۾ تبديل ٿي چڪو هو. (اخبار الاخبار ص 53 ملخصاً، فاروق اڪيڊمي خيرپور، خزينة الاصفاء ج 2 ص 116، مڪتبه نبويه لاهور، گلزارِ ابرار مترجم ص 49 ملخصاً مڪتبه سلطان عالمگير لاهور)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

نيڪ ماءُ جون برڪتون

پيارا پيارا اسلامي ڀائرو! ماءُ ٻارن لاءِ ڄڻ زمين وانگر حيثيت رکي ٿي. تنهنڪري گهرواريءَ جي پسند جي سلسلي ۾ مرد کي نهايت احتياط سان ڪم وٺڻ گهرجي جو ماءُ جون چڱيون يا بريون عادتون تمام اولاد ۾ به منتقل ٿينديون. نبي ڪريم ﷺ فرمايو: ”ڪنهن عورت سان نڪاح ڪرڻ جي لاءِ چار شين جو خيال رکيو ويندو آهي: (1) ان جو مال (2) حسب و نسب (3) حسن و جمال (4) دين.“ پوءِ فرمايائون: ”توهان جو هٿ خاڪ ۾ ملي توهان ديندار

عورت جي حصول جي ڪوشش ڪيو.“ (بخاري ج 3 ص 429، حديث: 5090، دارالکتب العلميه بيروت)

سلسلہء عاليہ چشتيہ جي ٽن عظيم پيشوا حضرت سيدنا خواجہ قطب الدين بختيار ڪاڪي، حضرت بابا فرید الدين مسعود گنج شکر ۽ حضرت سيد محمد نظام الدين اولياء رحمۃ اللہ علیہم جي ديني تربيت پنهنجي ماءُ جي ئي هٿان ٿئي. چوٽه هنن تنهي اولياءِ ڪرام جا پيڙ ننڍپڻ ۾ ئي وفات ڪري چڪا هئا.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

ملتان شريف آمد

پاڻ رحمۃ اللہ علیہ 18 سال جي عمر ۾ ملتان تشریف وٺي آيا. جتي حضرت مولانا منهاج الدين ترمذي رحمۃ اللہ علیہ جي مدرسي ۾ داخل ٿي قرآن و حديث، فقه ۽ ڪلام ۽ ٻين رائج علوم سان گڏوگڏ عربي ۽ فارسي تي به مهارت حاصل ڪئي. روزانو هڪ ختم قرآن ڪريم سندن جو معمول هو. ٿوري ئي وقت ۾ استاذ صاحب جي توجهه جا مرڪز بڻجي ويا.

ڏاڙهونءَ جي هڪ ڊاٽي جو ڪمال

حضرت سيدنا شيخ جلال الدين تبريزي سهروردي رحمۃ اللہ علیہ سندن کي هڪ ڏاڙهون تحفي طور ڏنو. پاڻ رحمۃ اللہ علیہ روزي سان هئا تنهنڪري اهو ٻين ساٿين کائي ڇڏيو. افطاري کانپوءِ پاڻ رحمۃ اللہ علیہ کي ڏاڙهون جي ڪل ۾ هڪ ڊاٽو مليو. پاڻ رحمۃ اللہ علیہ اهو ڊاٽو کاتو ته ائين محسوس ٿيو جو روحانيت جي روشني سان ان جو وجود جڳمڳائڻ لڳو. بعد ۾ جڏهن بابا فرید اهو واقعو پنهنجي پير و مرشد حضرت سيدنا خواجہ قطب الدين

بختیار کاکي چشتي رحمۃ اللہ علیہ کي ٻڌايو ته انهن فرمايو: سڄي برکت ۽ روحاني فيض انهيءَ هڪ داڻي ۾ هو. باقي ڏاڙهونءَ ۾ ڪجهه به ڪونه هو. (محبوب الهي ص 53 بتصرف)

میں کیوں نہ فرید فرید کہوں، میں کیوں نہ تری چو کھٹ چو مون
ہے در تیرا جنت کا گھر آباد رہے تیرا پاپ کپتن

جنتي داڻو

پيارا پيارا اسلامي ڀائرو! ڏاڙهون جي باري ۾ اها ڳالهه مشهور آهي ته هر ڏاڙهونءَ ۾ هڪ جنتي داڻو هوندو آهي جيئن حضرت سيّدنا حميد بن جعفر رحمۃ اللہ علیہ پنهنجي والد کان نقل ڪن ٿا ته صحابي ابن صحابي حضرت سيّدنا عبدالله بن عباس رضي الله عنهما ڏاڙهون جو هڪ هڪ داڻو ڪري کائيندا هئا، ڪنهن ان جو سبب پڇيو ته فرمايائون: مون تائين خبر پهتي آهي ته زمين ۾ ڪوبه ڏاڙهونءَ جو وڻ اهڙو ناهي جنهن کي ميويدار ڪرڻ لاءِ ان ۾ جنتي ڏاڙهونءَ مان داڻو نه وڌو ويندو هجي ته ٿي سگهي ٿو هي اهو ئي داڻو هجي. (حليۃ الاولياء ج 1 ص 398، دارالڪتب العلميه بيروت)

برکت جو مطلب

پيارا پيارا اسلامي ڀائرو! کائيندي وقت هن ڳالهه جو خاص خيال رکڻ گهرجي ته کاڌي جو ذرڙو به ضايع نه ٿئي. ٿي سگهي ٿو کاڌي جي سڄي برکت انهيءَ هڪ گره ۾ هجي جنهن کي ضايع ڪيو ويو آهي. حديث پاڪ ۾ آهي: توهان نٿا ڄاڻو ته کاڌي جي ڪهڙي حصي ۾ برکت آهي.

(مسلم شريف ص 1123 حديث: 2034، ابن حزم بيروت)

حَافِظُ قَاضِي أَبُو الْفَضْلِ عِيَاض رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ فرمائن ٿا: ”توهان نٿا ڄاڻو ته کاڌي جي ڪهڙي حصي ۾ برکت آهي.“ هن جي حقيقي معنيٰ ته الله پاڪ ئي بهتر ڄاڻي ٿو. پر هتي برکت مان مراد گهٽ کاڌي جو گهڻن ماڻهن کي ڪفايت ڪرڻ ۽ ان کاڌي جي ذريعي تقويٰ حاصل ٿيڻ آهي. جڏهن ته برکت جي اصل ته ڪنهن شيءِ جو زياده ٿي وڃڻ ۽ ان ۾ ڪشادگي جو پيدا ٿيڻ آهي. (اڪمال المعلم ج 6 ص 501 تحت الحديث 2032 بيروت)

ٽانوَ ڌوئِي پيئڻ جا طبي فائدا

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ڪابه سنت حڪمت کان خالي ناهي. جديد سائنس به هاڻي اعتراف ڪري ٿي ته وٽامنز خاص طور ”وٽامن بي ڪمپليڪس“ کاڌي جي مٿين حصي ۾ گهٽ ۽ ٽانو جي ته ۾ وڌيڪ هوندا آهن. پڻ غذا ۾ موجود معدني لوڻيان صرف ٽانو جي ته ۾ ئي هوندا آهن جيڪي ٽانو جي ڇڻڻ يا ڌوئِي پيئڻ سان ڪيئي مرضن جي روڪٿام جو سبب بڻبا آهن. (فيضان سنت جلد اول ص 278، مڪتبه المدينه) (کاڌو کائڻ جون سنتون ۽ آداب سکڻ جي لاءِ اميراهلسنت داعت بَرَگائيه العالجه جي ڪتاب ”آداب طعام“ ۽ رسالو ”کائڻ جو اسلامي طريقو“ جو مطالعو ڪيو)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

مُرید ٺيڻ جو واقعو

اي عاشقانِ بابا فرید! دورانِ طالبِ علمي حضرت بابا فرید گنج شڪر رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ مسجد ۾ تشریف وٺي ايندا هئا ۽ ڪعبي ڏانهن منهن ڪري ويهي سبق ياد ڪندا هئا. هڪ ڀيري سلطان المشائخ حضرت قطب الدين بختيار ڪاڪي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ ملتان ۾ انهيءَ مسجد ۾ نماز پڙهڻ جي لاءِ تشریف وٺي آيا. حضرت بابا فرید گنج شڪر رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ

عادت مطابق مطالعي ۾ مصروف هئا ته هڪ خوشگوار احساس پاڻ
 ﷺ کي نظر ڪٽڻ تي مجبور ڪيو. نگاه ڪٽڻ جي دير هئي جو
 هڪ ڪامل ولي جي روشن ۽ نوراني چهرې جي زيارت سان اڪيون
 تڏيون ٿيڻ لڳيون، پاڻ ﷺ بي اختيار ٿي احترام طور اٿي بيٺا
 ۽ ويجهو اچي گوڏن ڀر ويهي رهيا. حضرت قطب الدين بختيار
 ڪاڪي (نفل نماز) تحية المسجد کان فارغ ٿي پڇيائون: ڇا
 پڙهي رهيا آهيو؟ عرض ڪيو: فق جي ڪتاب ”النافع“ آهي، فرمايو: ڇا
 اوهان کي خبر آهي ته هن ڪتاب مان نفعو ملندو؟ عرض ڪيو:
 حضور! نفعو ته اوهان جي نظر ڪرم سان ملندو. جواب ڏئي حضرت
 قطب الدين بختيار ڪاڪي ﷺ ڏاڏو خوش ٿيا ۽ شفقت فرمائيندي
 پاڻ ﷺ کي پنهنجي مريدن ۾ شامل فرمائي ورتو. جڏهن حضرت
 قطب الدين بختيار ڪاڪي ﷺ ملتان شريف کان روانا ٿيا ته پاڻ ﷺ
 ﷺ پويان هلڻ لڳا اهو ڏسي حضرت قطب الدين بختيار ڪاڪي
 ﷺ فرمايو: پهريان چڱي طرح علم دين حاصل ڪيو پوءِ مون وٽ
 دهلي هليو اچجان چو ته بي علم زاهد شيطان جو رانديڪو هوندو
 آهي.

(سیرت الاولياء مترجم ص 121، خزينة الاصفاء ج 2 ص 110)

الله رب العزت جي انهن تي رحمت هجي ۽ انهن جي صدقي اسان
 جي بي حساب مغفرت ٿئي. اَمِينُ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

سهرے کی رنگت اجیری، ہیں نور کے تارے، جویری

مخدوم و نظام پڑھیں مل کر آباد رہے تیرا پاک پتن

پيارا پيارا اسلامي ڀائرو! علمِ دين حاصل ڪرڻ تمام افضل عبادت آهي. علم جي روشني سان جهالت ۽ گمراهي جي انڌيرن کان نجات ملندي آهي. حديثِ پاڪ ۾ آهي: جيڪو علمِ دين جي تلاش ۾ ڪنهن رستي تي هلندو آهي ته الله پاڪ ان جي لاءِ جنت جو رستو آسان فرمائيندو آهي ۽ بيشڪ ملائڪ طالبِ علم جي عمل کان خوش ٿي ان جي لاءِ پَرَ وڇائيندا آهن ۽ بيشڪ زمين و آسمان ۾ رهڻ وارا ايسيتائين جو پاڻي ۾ مڇيون عالمِ دين جي لاءِ استغفار ڪنديون آهن ۽ عالم جي عابد تي فضيلت ائين آهي جيئن چوڏهين رات جي چنڊ جي ٻين تارن تي ۽ بيشڪ عالم انبياء جا وارث آهن.

(ابن ماجه ج 1 ص 145 حديث: 223، دارالمعرفة بيروت)

اي عاشقانِ بابا فرید! علمِ دين حاصل ڪرڻ جي بهترين ذريعن مان ”عاشقانِ رسول سان گڏ سنتون سکڻ جي لاءِ مدني قافلن“ ۾ سفر ڪرڻ ۽ مڪتبه المدينه جي ڪتب و رسائل جو مطالعو ڪرڻ به آهي. اچو! دعوتِ اسلامي جي هڪ ”مدني بهار“ ٻڌون ٿا: فيصل آباد جو هڪ نوجوان اسلامي ڀاءُ فيشن جو تمام گهڻو شوقين هو، جڏهن به مارڪيٽ ۾ نئين فيشن جي پينٽ شرٽ ايندي هئي ته اها خريدي وٺندو هو. دنيا جي رنگين ۾ ائين گم ٿي چڪو هو جو نماز پڙهڻ تي به دل نه ڪندي هيس، سندن والده فجر جي نماز لاءِ جاڳائيندي هئي ته ”سپاڻي کان پڙهندس، هن جمعي کان نمازون پڙهڻ شروع ڪندس“ وغيره چئي ٿاري ڇڏيندو هو. ان جو وڏو ڀاءُ جيڪو ڪاليج ۾ پڙهندو هيو، اهو خوش قسمتي سان دعوتِ اسلامي جي مدني ماحول سان وابسته ٿي ويو جنهن جا اثرات گهر تائين به پهتا. وڏو ڀاءُ هڪ

ڏينهن سنتن پري اجتماع کان واپس موٽيو ته مڪتبه المدينه جا ڪجهه رسالا وٺي آيو، جڏهن ننڍي ڀاءُ اهي رسالا پڙهيا ته ان جي دل تي اثر ٿيو ته هاڻي مون کي به دعوتِ اسلامي وارو بڻجڻو آهي جيئن ته دعوتِ اسلامي جي سنتن پري اجتماع ۾ شريڪ ٿيا جتي ان بيان ”ڪارا وچون“ ٻڌو. ته ان روئي روئي توبه ڪئي ۽ ڏاڙهي شريف چهري تي سڃاڻڻ شروع ڪئي. اهو غوث پاڪ جو مريد به بڻيو ۽ دعوتِ اسلامي جو مدني ڪم ڪندي ڪندي درس نظامي ۾ داخلا به ورتي ۽ ”وڪلا مجلس“ جو صوبائي ذميدار به بڻيو.

(فيضانِ نماز ص 97، مڪتبه المدينه)

علم حاصل ڪر وڃڻ لاءِ ڪرو پاڻ کي راحتي ڦاٽي ۾ ڇڏو

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

شیطان قابو نه ڪري سگهندو

حضرت سيدنا بابا فرید گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ جڏهن بغداد حاضر ٿيا ته پندرهن ڏينهن حضرت سيدنا شهاب الدين عمر سهروردي رحمۃ اللہ علیہ جي صحبت بابرڪت ۾ رهيا جڏهن اُتان کان روانا ٿيڻ لڳا ته پاڻ رحمۃ اللہ علیہ پنهنجي هٿن سان لکيل ڪتاب ”عوارف المعارف“ ڏيندي ارشاد فرمايو: شيطان توکي قابو نه ڪري سگهندو.

(انوار الفريد، ص 326، زاويه پبلشر لاهور)

پوڻ بابتري بارات سڄي، پيچھے ٻيڻ وٺي آڳے ٻيڻ

نبیوں کے نبی بھی تیرے گھر آباد رہے تیرا ڀڄڻ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

شہرت سان نفرت

حضرت بابا فرید الدین گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ هڪ پيرو دهلي ۾ مولانا بدرالدين غزنوي رحمۃ اللہ علیہ وٽ خطاب ڪرڻ لاءِ تشریف وٺي ويا پر جڏهن پاڻ رحمۃ اللہ علیہ جو تعارف ڪجهه تعريفی ڪلمات سان ڪرايو ويو ته پاڻ رحمۃ اللہ علیہ فوري طور اُتان کان واپس تشریف وٺي آيا ۽ وري ڪڏهن به انهن جي بيان جي محفل ۾ نه ويا.

مرا هر عمل بس ترے واسطے هو ڪر اخلاص ايسا عطا يا الٰہي

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

جادوگر جي نوب

حضرت بابا فرید گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ جي پاڪپتن ۾ رهائش ڪرڻ جي شروعاتي ڏهاڙن جو واقعو آهي ته پاڻ رحمۃ اللہ علیہ جهنگل ۾ تشریف فرما هئا. هڪ پوڙهي عورت مٿي تي ڪير جي ديڳڙي کنيو پئي وئي. پاڻ رحمۃ اللہ علیہ ان کان پڇيو: امڙ ڪٿان کان پئي اچين؟ ۽ ڪيڏانهن پئي وڃين؟ مٿي تي ڇا اٿو؟ ان روئندي چيو: اي الله جا نيك ٻانهو! هن ڳوٺ ۾ هڪڙو جادوگر آهي جيڪو غريبن تي ڏاڍو ظلم ٿو ڪري. جيڪو ان جي ڳالهه نٿو مڃي ان کي پريشان ڪري سخت نقصان ٿو رسائي. جنهن کان جيڪو چاهي ٿو پنهنجي ساٿين ذريعي گهرائي ٿو ڪوبه انڪار نٿو ڪري سگهي. هيءُ ڪير انهيءَ جي حڪم سان وٺيو پئي وڃان. جيڪڏهن نه وينديس ته منهنجي گهر ۾ جيڪو ڪير آهي اهو خون ۾ تبديل ٿي ويندو. هن گفتگو جي ڪري جيڪا دير ٿي وئي آهي نه ڄاڻ ان جي ڪهڙي سزا ملندي. جادوگر جي ظلم جي

ڪهاڻي ٻڌي پاڻ ﷺ ان خاتون کي تسلي ڏيندي فرمايو: ويهي رهو! گهٻرائڻ جي ڪابه ضرورت ڪانهي، هيءُ ڪير خوشي سان فقيرن ۾ تقسيم ڪري ڇڏيو، اوهان جو ڪوئي ڪجهه نٿو بگاڙي سگهي. انهيءَ دوران جادوگر جي هڪ ساٿي جو اتان کان گذر ٿيو ۽ ان پوڙهي کي چڙهڻ چاهيو. پاڻ ﷺ ان جي طرف ڏسي فرمايو: خاموشي سان ويهي ره. اهو جيئن ئي ويٺو ان جي زبان بند ٿي وئي. ايتري ۾ ٻيو ساٿي اچي پهتو. اهو به خاموش ٿي ويهي رهيو. اهڙي طرح سڀئي ساٿي ايندا ويا ۽ ويهندا ويا. جيڪڏهن ڪنهن شخص اٿڻ چاهيو پئي ته اتي نه پئي سگهيو. ايتري ۾ جادوگر به اچي پهتو. پنهنجي شاگردن جي بي وسي ڏسي ڪاوڙ ۾ اچي ويو ۽ جادوءَ جي ذريعي انهن کي ڇڏرائڻ جي ڪوشش ڪرڻ لڳو مگر ڪجهه نه ڪري سگهيو. جڏهن ان جو ڪوبه جادو نه هلي سگهيو ته آخرڪار مجبور ٿي عاجزي سان چوڻ لڳو: حضرت! منهنجي شاگردن کي ڇڏيو. پاڻ ﷺ فرمايو: هڪ شرط تي ڇڏيندس، اها هي ته هن شهر مان هليو وڃ ۽ ڪڏهن اهڙي ظلم و ستم وارين حرڪتن جو ارادو به نه ڪجان. جادوگر شرط مڃي ورتي ۽ انهيءَ وقت سڄو سامان کڻي پاڪپتن شريف مان هليو ويو. اهڙي طرح پاڻ ﷺ جي ڪرامت سان جادوگر جي ظلم و ستم کان پاڪپتن شريف جي رهاڪن کي نجات ملي. (سیرت الاقطاب مترجم ص 190 ملخصاً، خزينة الاصفیاء ج 2 ص 119، محبوب الہی ص 61، وغيره، بتغیر)

مڱتو ۾ نظر يا گنج شکر آباد ره ٿي پاڪپتن
اے خواجہ قطب کے نورِ نظر آباد ره ٿي پاڪپتن

تری دید کو اپنی عید کہیں، سب تجھ کو فرید فرید کہیں
دیتے ہیں صدا خواجہ کلیر آباد رہے تیرا پاکپتن

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

سجدن جی کثرت

حضرت بابا فرید گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ تي بعض اوقات اهڙي کیفیت طاري ٿي ويندي هئي جو پاڻ رحمۃ اللہ علیہ هڪ هڪ ڏيهن ۾ هزار هزار سجدا ڪندا هئا. (هشت بشت مترجم، افضل الفوائد ص 497 ملخصاً شبیر برادرز لاهور)

پاڻ رحمۃ اللہ علیہ به نهايت سختي سان جماعت جي پابندي فرمائيندا هئا ۽ پنهنجي مریدن کي به باجماعت نماز ادا ڪرڻ جي تلقين و نصيحت فرمائيندا هئا. (انوار الفريد ص 349 کان 351)

چار شيون

حضرت بابا فرید گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ هڪ ڀيرو ارشاد فرمایو: جيڪو شخص چار شين کان ڀڄندو آهي ان کان چار شيون پري ڪيون وينديون آهن: جيڪو زکوٰۃ ناهي ڏيندو ان کي مال کان محروم ڪيو ويندو آهي. جيڪو صدقو ۽ قرباني ناهي ڪندو ان کان آرام ڪسيو ويندو آهي. جيڪو نماز ناهي پڙهندو مرندي وقت ان جو ايمان ڪسيو ويندو آهي ۽ جيڪو دعا ناهي ڪندو الله پاڪ ان جي دعا قبول ناهي ڪندو. (هشت بشت، راحت القلوب ص 220)

مان جوڙڻ وارو آهيان

هڪ ڀيرو حضرت بابا فرید گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ جي خدمت ۾ هڪ مُحب تحفي طور کينچي پيش ڪئي ته پاڻ سمجھائي طور ارشاد فرمايو: مون کي کينچي نه ڏيو، مان ڪپڻ وارو ناهيان بلڪ مون کي سوئي ڏيو چو ته مان جوڙڻ وارن مان آهيان. (بابا فرید گنج شکر ص 51)

هت چمڻ جي برکت

هڪ ڀيرو بيان جي دوران حضرت سيدنا بابا فرید الدين گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ فرمايو: ڪيئي گناهگار قيامت جي ڏينهن بزرگ سڳورن جا هت چمڻ جي برکت سان بخشيا ويندا ۽ دوزخ جي عذاب کان نجات حاصل ڪندا. پوءِ ارشاد فرمايو: هڪ بزرگ رحمۃ اللہ علیہ کي ان جي وفات کانپوءِ ڪنهن خواب ۾ ڏسي پڇيو: **مَا فَعَلَ اللَّهُ بِكَ؟** يعني الله پاڪ اوهان سان ڇا معاملو فرمايو؟ چيائين: دنيا جو هر چڱو ۽ برو عمل منهنجي سامهون رکيو ويو، ڳالهه ايسيتائين پهتي جو حڪم ٿيو: هن کي دوزخ ۾ وٺي وڃو، ان حڪم تي عمل ٿيڻ وارو ئي هو ته فرمان جاري ٿيو: بيهو! هڪ ڀيرو هن دمشق جي جامع مسجد ۾ حضرت خواجه سيد شريف زنداني رحمۃ اللہ علیہ جو هت چميو هو. ان هت چمڻ جي برکت سان اسان هن کي مُعاف ڪيو.

(هشت بهشت مترجم، اسرار الاولياء ص 382)

سُبْحَنَ اللَّهِ! هنن الله وارن جي پاڪيزه ۽ بابرکت صحبت جي ڇا ڳالهه ڪجي جنهن جي برکت سان نه صرف دنيا سنورجي ٿي بلڪ آخرت به سنورجي ويندي آهي. الله پاڪ اسان کي پنهنجي اولياءِ ڪرام جي خاص فيضان سان مالا مال فرمائي.

امیر اہلسنت جي هٿ تي هڪ غير مسلم جو قبول اسلام

1406 سن هجري ۾ امير اہلسنت حضرت علامہ مولانا ابوبلال محمد الیاس عطار قادري دامت برکاتہم العالیہ پنجاب جي مدني دوري تي هئا ته ساہیوال ۾ هڪ دھريو (Atheist) سندن کان ملڻ جي لاءِ آيو. اھو پنهنجي عقائد و نظريات ۾ گھڻو مضبوط هو تنهنڪري بحث ڪرڻ بدران امير اہلسنت دامت برکاتہم العالیہ هن اميد تي ان کي گھڻي محبت و شفقت سان نوازيو ته ٿي سگهي ٿو حسن اخلاق سان متاثر ٿي اھو پنهنجي ڪوڙي مذهب کان توبه ڪري. امير اہلسنت دامت برکاتہم العالیہ کي پاڪستن شريف ۾ منعقد ٿيڻ واري محفل ۾ بيان ڪرڻو هو، تنهنڪري اھو به امير اہلسنت دامت برکاتہم العالیہ سان گڏ هلڻ لاءِ تيار ٿي ويو. بس جي ذريعي پاڪستن شريف پهچڻ کانپوءِ امير اہلسنت دامت برکاتہم العالیہ حضرت بابا فرید الدین گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ جي مزار پُرانوار تي حاضري ڏني. اھو دھريو (غير مسلم) به کائنس گڏ هو. رات جي وقت محفل ۾ پاڻ دامت برکاتہم العالیہ پنهنجي مخصوص انداز سان دعا ڪرائي ته محفل ۾ موجود حاضرین زارو قطار روئڻ لڳا. دوران دعا امير اہلسنت دامت برکاتہم العالیہ روئي روئي الله پاڪ جي بارگاہ ۾ ان جي هدايت جي لاءِ دعا ڪئي. جڏهن دعا ختم ٿي ته ان دھريئي (Atheist) پاڻ دامت برکاتہم العالیہ جن کي وڏي عقيدت جو مظاهرو ڪندي عرض ڪيو: دوران دعا هڪ اڻڄاڻ خوف سبب منهنجو ته جسم ڪانڊارجي ويو، هاڻي مون توبه ڪري ورتي آهي. پوءِ ان (دھريئي) پاڻ دامت برکاتہم العالیہ جي مبارڪ هٿ تي دھريت (Ateisme) کان توبه

ڪئي ۽ ڪلمو پڙهي مسلمان ٿي ويو ۽ سندن جي ذريعي سان حضور
غوٺ پاڪ ﷺ جي غلامي جو پتو به پنهنجي ڳلي ۾ وجهي
ڇڏيو. (انفرادي ڪوشش ص 101 مڪتبه المدینه)

اتباع شريعت جي تلقين

حضرت بابا فرید الدین گنج شکر ﷺ پنهنجي خليفن ۽ مريدن
کي وقت به وقت شريعت جي پابندي جي تلقين ڪندا هئا ته پنهنجي
زبان ۽ هٿ سان ڪنهن کي نه ستايو، نه ڪنهن کي برو ڀلو چئو،
پنهنجي ظاهر کي محفوظ رکجو، اکين ۽ زبان جي حفاظت ڪجو ۽
انهن کي رضاءِ الهي ۾ مصروف رکجو، يادِ الهي کي دل ۾ سمائجو.
ذڪر و تلاوت سان هميشه پنهنجي زبان تَر (آلي) رکجو ۽ شيطاني
وسوسن کان دل کي بچائي رکجو. (شهناش ولايت حضرت گنج شکر ص 31)

اي عاشقانِ بابا فرید! حضرت بابا فرید الدین گنج شکر ﷺ
پنهنجي چاهيندڙن ۽ مريدن کي جن نيڪ ڪمن جي ترغيب ارشاد
فرمائيندا هئا الحمد للہ! اهي ۽ ان جهڙا ٻيا ڪيئي نيڪ ڪم آهن
جيڪي هن دور ۾ اميرِ اهل سنت مدني انعامات جي اندر لڪي هن
امت کي هڪ عظيم الشان تحفي جي صورت ۾ عطا فرمايا آهن.

روزانو پنهنجو محاسبو ڪري هراسلامي مهيني جي پهرين تاريخ
تي پنهنجو مدني انعامات جو رسالو پنهنجي ذميدار وٽ جمع
ڪرائڻ جو معمول بڻايو.

جيڙا رسته نياں ولياں دا وهن رسته ميرے مرشد دا

اِس رستے تے میرا وہ سر ہووے میرے پیر دی ہر دم خیر ہووے

آدابِ زندگی

حضرت بابا فرید گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ ہمیشہ گوڈن پر ویہندا هئا، جیکڏهن ٿڪجي پوندا ها يا ڪجهه تڪليف محسوس ٿيندي هئي ته ٻئي گوڏا بيهاري پيڏين جي چؤطرف ٻنهي هٿن جو حلقو بڻائي هڪ هٿ سان ٻيو هٿ پڪڙيندا ها ۽ مٿو مبارڪ گوڏن تي رکندا ها، پاڻ رحمۃ اللہ علیہ صاف سترو رهڻ پسندا فرمائيندا ها اهو ئي سبب آهي جو هر روز غسل ڪرڻ پاڻ رحمۃ اللہ علیہ جي معمول ۾ شامل هو.

(انوارالفرید، ص 139)

مري هر ادا سے يانی سنت جھلکتی ہو جدھر جاؤں شہاخشو وہاں تیری مہکتی ہو

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

عبادت

حضرت بابا فرید گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ عشاء جي نماز پڙهي سڄي رات عبادت ۾ مشغول رهندا ها، رمضان المبارڪ ۾ روزانو رات جو ٻه ڀيرا قرآن ڪريم ختم ڪندا ها. (هشت بهشت مترجم، افضل الفوائد، ص 645)

پاڻ رحمۃ اللہ علیہ تحديثِ نعمت (يعني الله پاڪ جي نعمت مشهور ڪرڻ جي نيت سان) خود ارشاد فرمائيندا هئا: مان 30 سال تائين ايتري قدر مجاهدات ۾ مشغول رهيس جو نه ڏينهن کي ڏينهن سمجهيو، نه رات کي رات، سڄو ڏينهن تلاوتِ قرآن سان پنهنجي زبان تر رکنڊو هيس جڏهن ته سڄي رات بارگاهِ الهي ۾ دعا ڪندو هيس ۽ نوافل و عبادت ۾ مصروف رهندو هيس. (سوانح بابا فرید گنج شکر ص 38)

تلاوت کا جذبہ عطا کر الہی مُعاف فرما میری خطا ہر الہی

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

دل جی جالہ جاٹی ورتی

پاڻ ﷺ شروع ۾ صوم داؤدي (يعني هڪ ڏينهن ڇڏي روزو) رکندا هئا، هڪ ڏينهن حضرت شيخ علي ميرني ﷺ تشریف وني آيا، کاڌو کائيندي وقت دل ۾ خيال آيو جيڪڏهن حضرت بابا فرید گنج شکر ﷺ روزانو روزو رکن ها ته ڪيترو نه چڱو هو، حضرت بابا فرید گنج شکر ﷺ باطني نور سان اها ڳالهه ڄاڻي ورتي، تنهنڪري فرمايائون: اڄ کان واعدو ڪريان ٿو ته هميشه روزو رکندس، پوءِ پنهنجي هن واعدي تي آخري عمر تائين قائم به رهيا. (سوانح بابا فرید گنج شکر 39)

احکام شرع پر مجھے دے دے عمل کا شوق پیکر خلوص کا بنایا رب مصطفیٰ

بیعت جو طریقہ کار

پاڻ ﷺ جي نيڪي جي دعوت جو انداز ديني تربيت سان هوندو هو، شريعت جي خلاف ورزي ٿوري به برداشت ڪونه ڪندا هئا، ارڪان اسلام جي پابنديءَ تي تمام گهڻو زور ڏيندا هئا ۽ مريد ڪندي وقت هر هڪ کان اهو واعدو وٺندا هئا ته ”مان الله پاڪ کان عهد ڪريان ٿو ته پنهنجي هٿن، پيرن، ۽ اکين کي خلاف شريعت ڳالهين کان بچائيندس ۽ احڪام شريعت تي عمل ڪندس.“ (إِنْ شَاءَ اللَّهُ)

(حيات گنج شکر ص 476)

سجدي جي حالت ۾ وصال شريف

شعبان المعظم 663 هجري بمطابق مئي 1265 عيسوي ۾ حضرت بابا فرید گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ جي بيماري شدت اختيار ڪئي. سخت تڪليف ۾ بہ پاڻ رحمۃ اللہ علیہ نماز باجماعت ئي پڙهندا رهيا. 4 محرم الحرام تي صبح کان ئي قرآنِ ڪريم جي تلاوت ڪندي پنج پيرا ختم قرآن فرمايو. 5 محرم الحرام 664 هجري بمطابق 17 آڪٽوبر 1265 عيسوي تي ڏھ وڳي تائين پنج پيرا قرآنِ ڪريم جي تلاوت فرمائي ان کان پوءِ ذڪر و اذڪار ۾ مشغول ٿي ويا. ڪجهہ دير کانپوءِ پاڻ رحمۃ اللہ علیہ جي ڪمري مان آواز آيو تہ هاڻي دوست جو دوست سان ملڻ جو وقت ويجهو اچي ويو آهي، ماڻهو اندر اچي ويا. عشاء جي نماز باجماعت ادا ڪرڻ کان پوءِ پاڻ بيهوش ٿي ويا، هوش آيو تہ پڇيو: ڇا عشاء جي نماز پڙهي چڪو آهيان عرض ڪيو ويو: جي ها، پوءِ بہ رکعت نفل جي نيت ڪئي. پهرين رکعت جي سجدي ۾ پاڻ رحمۃ اللہ علیہ جو روح جسم کان جدا ٿي ويو. پوءِ آواز آيو جنهن کي سڀني ماڻهن ٻڌو تہ سڄي زمين تي امانت هئي سا الله جي سپرد ٿي. وصال شريف جي خبر عام ٿي تہ هڪ شور مچي ويو، ايترا ماڻهو جمع ٿيا جو جنازي جو انتظام شهر کان ٻاهر ڪرڻو پيو. پاڻ رحمۃ اللہ علیہ جي جنازي جي نماز بدرالدين اسحاق رحمۃ اللہ علیہ پڙهائي جيڪو ساڻس خليفو هو پوءِ جنازو شهر ۾ آندو ويو.

فرید الحق، حق سان ويجھي مليا

حضرت خواجہ نظام الدين اولياء رحمۃ اللہ علیہ فرمائن ٿا: جنهن رات حضرت بابا فرید الدين گنج شکر رحمۃ اللہ علیہ جو وصال ٿيو، هڪ بزرگ خواب

۾ ڏٺو ته آسمان جا دروازا کليا آهن ۽ هي آواز اچي رهيو آهي: ”خواجہ فرید الحق حق سان وڃي مليا ۽ الله پاڪ سندن کان خوش آهي.“ الله رب العزت جي ان تي رحمت هجي ۽ ان جي صدقي اسان جي بي حساب مغفرت ٿئي. اَمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

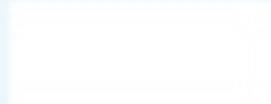
هو خير غريب نوازي کي، بهرو جهولي غريب نيازي کي
هوتی ہے یہیں منگتوں کی گزر آباد رہے تیرا پاکیتن

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

نيڪ نمازي بڻجڻ جي لاءِ

هر جمعرات نمازِ مغرب کان بعد اوهان جي علائقي ۾ ٿيندڙ دعوتِ اسلامي جي هفتيوار سُنتن پري اجتماع ۾ الله ﷻ جي رضا جي لاءِ سُنئين سُنئين نيتن سان سڄي رات شرڪت فرمايو. سُنتن جي تربيت جي لاءِ مدني قافلي ۾ عاشقانِ رسول سان گڏ هر مهيني تي ڏينهن سفر ۽ روزانو ”فڪرِ مدينه“ جي ذريعي مدني انعامات جو رسالو پري ڪري هر مدني مهيني جي پهرين تاريخ ۾ پنهنجي ذميدار کي جمع ڪرائڻ جو معمول بڻايو.

منهنجو مدني مقصد: ”مون کي پنهنجي ۽ سڄي دنيا جي ماڻهن جي اصلاح جي ڪوشش ڪرڻي آهي“ **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ** پنهنجي اصلاح جي لاءِ ”مدني انعامات“ تي عمل ۽ سڄي دنيا جي ماڻهن جي اصلاح جي ڪوشش جي لاءِ ”مدني قافلن“ ۾ سفر ڪرڻو آهي. **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ**

عالمي مدني مرڪز فيضانِ مدينه محلہ سوداگران پراڻي سبزي منڊي ڪراچي

UAN: +92 111 25 26 92 Ext: 7213

Web: www.dawateislami.net / E-mail: translation@dawateislami.net